

(WP 1, Action 2, KP 2)

Poročilo o spremljanju izvajanja ukrepov Nacionalnega strateškega načrta za digitalno desetletje na področju digitalne infrastrukture

mag. Simon Delakorda, Inštitut za elektronsko participacijo

(Ljubljana, 12. avgust 2024)

Izjava o odgovornosti

Besedilo je izključno odgovornost avtorja in ne odraža nujno stališč in mnenj European Citizen Action Service (ECAS) ali Komisije Evropske unije (Komisija). Zanje ne moreta biti odgovorna niti ECAS niti Komisija.

Besedilo je na voljo pod pogoji licence Priznanje avtorstva 4.0 Mednarodna ([CC BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)).

Naslovna slika: Evropska komisija

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/factpages/digital-decade-2024-report-country-fact-pages>

Kazalo vsebine

POVZETEK.....	3
SUMMARY.....	4
1 DIGITALNA INFRASTRUKTURA.....	5
1.1 Cilji države Slovenije.....	5
1.2 Počasnejši napredek na področju digitalne infrastrukture v obdobju 2021-2023.....	5
1.3 Ukrepi Ministrstva za digitalno preobrazbo na področju digitalne infrastrukture.....	6
1.4 Učinki dosedanja ukrepov na področju digitalne infrastrukture.....	6
1.6 Vizualizacija podatkov o izvajanju ukrepov na področju digitalne infrastrukture.....	6
1.7 Priporočila Evropske komisije na področju digitalne infrastrukture.....	7
2 SKLADNOST UKREPOV NA PODROČJU DIGITALNE INFRASTRUKTURE S SMERNICAMI DIGITALNE PREOBRAZBE ECAS.....	8

POVZETEK

Poročilo predstavlja podatke in ugotovitve o izvajanju izbranih ukrepov na področju digitalne infrastrukture v pristojnosti Ministrstva za digitalno preobrazbo, ki so vključeni v Nacionalni strateški načrt za digitalno desetletje.

Podatki so bili zbrani na podlagi pregleda javno dostopnih virov o izvajanju ukrepov v nacionalnem strateškem načrtu, analize nacionalnih ukrepov za uresničevanje ciljev digitalne preobrazbe s strani Evropske komisije in uradnih statistik, ki primerjalno merijo napredek na področju digitalne povezljivosti.

V prvem delu poročila so predstavljeni cilji države Slovenije na področju digitalne povezaljivosti, pokritosti z digitalno infrastrukturo, pregled ukrepov Ministrstva za digitalno preobrazbo za doseganje ciljev, ocena dosedanjih in prihodnjih učinkov ukrepov ter priporočila Evropske komisije. V drugem delu so predstavljena priporočila Evropske komisije državi Sloveniji, katerim sledi pregled skladnosti ukrepov na področju digitalne infrastrukture s smernicami digitalne preobrazbe evropske mreže ECAS.

Ključne ugotovitve poročila so naslednje:

- Nacionalni cilj, da bodo vsi končni uporabniki (vključno z gospodinjstvi) na fiksni lokaciji pokriti z gigabitnim omrežjem s prenosno hitrostjo najmanj 100 Mb/s k uporabniku do leta 2030, je skladen s ciljem evropskega digitalnega desetletja;
- Slovenija je na področju digitalne povezaljivosti v obdobju 2021-2023 napredovala počasneje kot EU, vendar je pri pokritost s fiksnimi zelo visokozmogljivimi omrežji, ki zagotavljajo gigabitno povezaljivost, še vedno na ravni povprečja EU;
- Evropska komisija opozarja Slovenijo na strukturni razkorak v digitalni povezaljivosti med mesti in podeželjem;
- Ministrstvo za digitalno preobrazbo je v obdobju 2023-2024 za prispevek k cilju na področju digitalne infrastrukture izvedla javni razpis v vrednosti 30.000.00,00 EUR;
- Izvajanje ukrepov za sofinanciranje gradnje odprtih širokopasovnih omrežij je predvideno tudi za leto 2025, vendar pa je zaradi visokih stroškov pokrivanja podeželja z gigabitno infrastrukturo pod vprašanjem izpolnitev cilja do leta 2030;
- Izvajani ukrepi so skladni s smernicami evropske civilne družbe za področje digitalne infrastrukture, katere je pripravila evropska mreža ECAS in se nanašajo na vzpostavitev javne digitalne infrastrukture in kakovostne internetne povezaljivosti;
- Po drugi strani pa ukrepi Ministrstva za digitalno preobrazbo naslavlja predvsem digitalno povezaljivost v skladu s cilji digitalnega desetletja, ne pa tudi cenovno dostopnost širokopasovnega interneta za socialno šibke družbene skupine.

SUMMARY

The briefing report presents data and findings on the implementation of selected digital infrastructure actions under the responsibility of the Ministry for Digital Transformation, which are included in the National Strategic Roadmap for the Digital Decade.

The data has been compiled on the basis of a review of publicly available sources on the implementation of the actions in the National Strategic Roadmap, the European Commission's analysis of national actions to achieve the digital transformation objectives, and official statistics benchmarking progress in digital connectivity.

The first part of the briefing report presents Slovenia's objectives in the area of digital connectivity, digital infrastructure coverage, an overview of the measures taken by the Ministry for Digital Transformation to achieve the objectives, an assessment of the impact of the measures so far and in the future, and the recommendations of the European Commission. The second part presents the recommendations of the European Commission to Slovenia, followed by an overview of the compliance of the measures in the area of digital infrastructure with the ECAS Digital Transformation Guidelines.

The key findings of the briefing report are as follows:

- The national target to cover all end-users (including households) in a fixed location with a gigabit network by 2030 is in line with the European Digital Decade target;
- Slovenia's progress in digital connectivity over the 2021-2023 period has been slower than the EU, but coverage with fixed very high-capacity networks providing gigabit connectivity is still at the EU average;
- The European Commission warns Slovenia of a structural gap in digital connectivity between cities and rural areas;
- The Ministry of Digital Transformation has launched a call for tender worth € 30.000.00,00 in the period 2023-2024 to contribute to the digital infrastructure target;
- Measures to co-finance the construction of open broadband networks are also foreseen for 2025, but the high cost of covering rural areas with gigabit infrastructure makes it questionable whether the 2030 target will be met;
- The measures implemented are in line with the European Civil Society Guidelines for Digital Infrastructure, developed by the European network ECAS, which relate to the deployment of public digital infrastructure and quality internet connectivity;
- On the other hand, the actions of the Ministry of Digital Transformation mainly address digital connectivity in line with the Digital Decade objectives, but not the affordability of broadband internet for socially vulnerable groups.

1 DIGITALNA INFRASTRUKTURA

1.1 CILJI DRŽAVE SLOVENIJE

Slovenija je v nacionalni strateški načrt vključila na ravni EU usklajene cilje na področju digitalne infrastrukture do leta 2030. Med njimi je tudi cilj, da bodo **vsi končni uporabniki (vključno z gospodinjstvi) na fiksni lokaciji pokriti z gigabitnim omrežjem** s prenosno hitrostjo najmanj 100 Mb/s k uporabniku. Država bo dosegla cilj s sofinanciranjem gradnje odprtih širokopasovnih omrežij na belih lisah, za katere bo v okviru petih ukrepov Ministrstva za digitalno preobrazbo namenila 237 milijonov EUR oz. približno 20 % celotnega proračuna za cilje digitalnega desetletja (Poročilo EK, str. 33). Po podatkih Agencije za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije¹ je bilo leta 2024 v Sloveniji **100.360 gospodinjstev brez širokopasovnega omrežja**. Večina teh gospodinjstev se nahaja na podeželju (op.a.).

1.2 POČASNEJŠI NAPREDEK NA PODROČJU DIGITALNE INFRASTRUKTURE V OBDOBJU 2021-2023

Evropska komisija ugotavlja, da je **Slovenija na področju povezljivosti dokaj uspešna, razen na področju fiksne in mobilne povezljivosti na podeželju**. Gre za dolgotrajni problem, ki je deloma strukturne narave in povezan s konfiguracijo terena v državi. Slovenija naslavlja slabše razvito digitalno infrastrukturo na podeželju z ukrepi gradnje širokopasovnih omrežij s hitrostjo vsaj 100 Mb/s na območjih belih lis, ki jih sofinancirajo javni in zasebni deležniki (Poročilo EK, str. 5).

Pokritost države s fiksnimi zelo visokozmogljivimi omrežji, ki zagotavljajo gigabitno povezljivost (optika in kabelska omrežja) je 78,5 %, kar je na ravni povprečja EU pri kabelskih omrežjih (78,8%)² in precej nad povprečjem EU pri optiki (64 %)³ (Poročilo EK, str. 9).

Poprečna rast v EU v zadnjih letih na področju **pokritosti z optiko je precej hitrejša kot v Sloveniji**. Eden izmed morebitnih razlogov je verjetno ta, da tržno zanimive investicije v gigabitno povezljivost v drugih državah EU še niso izkoriščene do te mere kot v Sloveniji. Hkrati je v Sloveniji zaradi oblike poselitve in konfiguracije terena več uporabnikov na področjih, ki so tržno manj zanimiva (op. a.).

Tabela št. 4: Deleža uporabnikov v Sloveniji z dostopom do fiksnih zelo visokozmogljivih omrežij in dvoletna trenda njune rasti oz. upadanja v primerjavi s povprečjem Evropske unije.

Kazalnik / delež	SLO 2021	SLO 2023	Trend SLO	EU 2021	EU 2023	Trend EU	Razlika SLO / EU 2023
Pokritost s kabelskimi omrežji	72,4 %	78,5 %	+ 6,1 %	69,8 %	78,8 %	+ 9 %	- 0,3 %
Pokritost z optiko	72,5 %	78,5 %	+ 6 %	49,8 %	64 %	+ 14,2 %	+ 14,5 %

1 Vir: <https://www.akos-rs.si/telekomunikacije/raziscite/novice/novica/javni-poziv-za-izkaz-trznega-interesa-za-gradnjo-visokozmogljivih-omrezij-ozroma-nadgradnjo-ali-razsiritev-obstojeicnih-omrezij-s-prenosno-hitrostjo-najmanj-100-mb-s-k-uporabniku-na-celotnem-obmociu-rs-v-naslednjih-treh-letih>.

2 Vir: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/bookmark/56e93f2d-8b22-4c1a-b116-60992c4e0c88?lang=en>.

3 Vir: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/bookmark/f7927d2e-a0ac-409d-9dfe-345f138bc3c0?lang=en>.

1.3 UKREPI MINISTRSTVA ZA DIGITALNO PREOBRAZBO NA PODROČJU DIGITALNE INFRASTRUKTURE

Ministrstvo za digitalno preobrazbo je avgusta 2024 objavilo javni razpis za sofinanciranje gradnje odprtih širokopasovnih omrežij naslednje generacije GOŠO 6⁴ v vrednosti 30.000.000,00 EUR. Pričakovani rezultat javnega razpisa je omogočiti dostop do visokozmogljivih fiksnih širokopasovnih elektronskih komunikacijskih storitev hitrosti najmanj 100 Mb/s za 6.838 gospodinjstev na območjih belih lis, predvsem na redko poseljenih in težko dostopnih območjih.

1.4 UČINKI DOSEDANJI UKREPOV NA PODROČJU DIGITALNE INFRASTRUKTURE

Evropska komisija v svojem poročilu opozarja, da **razlika med povezljivostjo mest in podeželja v Sloveniji ostaja**, pri čemer je **napredek pri pokritosti podeželja s kabelskimi omrežji bolj omejen kot na ravni EU** (56,8 % v primerjavi z 51 % v zadnjem obdobju poročanja), na kateri se je povezljivost podeželja povečala s 44,2 % na 55,6 %. Delež gospodinjstev s širokopasovno naročnino vsaj 1 Gb/s (gigabit na sekundo) se je v zadnjem obdobju poročanja še naprej znatno povečeval, in sicer na 9,5 % v primerjavi s 4,5 %, vendar je še vedno precej pod povprečjem EU, ki znaša 18,5 % (Poročilo EK, str. 9).

Izvajanje ukrepa za sofinanciranje gradnje odprtih širokopasovnih omrežij na belih lisah je predvideno tudi za leto 2025. Zaradi visokih stroškov pokrivanja podeželja z gigabitno infrastrukturo, se dodatne možnosti za doseg cilja do leta 2030 kažejo v dostopu do gigabitne povezave prek brezžičnih mobilnih in satelitskih povezav (op.a.).

1.6 VIZUALIZACIJA PODATKOV O IZVAJANJU UKREPOV NA PODROČJU DIGITALNE INFRASTRUKTURE

V obdobju 2023-24 je Ministrstvo za digitalno preobrazbo za doseg cilja »vsi končni uporabniki (vključno z gospodinjstvi) na fiksni lokaciji pokriti z gigabitnim omrežjem s prenosno hitrostjo najmanj 100 Mb/s k uporabniku« izvedla **javno razpis (GOŠO 6)** v vrednosti **30.000.000,00 EUR** (grafika št. 1).

4 Vir: <https://www.gov.si/zbirke/javne-objave/javni-razpis-za-sofinanciranje-gradnje-odprtih-sirokopasovnih-omrezij-naslednje-generacije-goso-6/>.

Grafika št. 1: Vizualizacija podatkov ukrepov na področju gigabitne povezljivosti

Ukrepi Ministrstva za digitalno preobrazbo za doseg cilja pokritosti vseh končnih uporabnikov na fiksni lokaciji z gigabitnim omrežjem 100 Mb/s				
	Ukrep	V izvajanju	Št. javnih razpisov	Vrednost v EUR
1	Dodatek k načrt razvoja gigabitne infrastrukture do leta 2030	Da		
2	Sofinanciranje gradnje odprtih širokopasovnih omrežij na belih lisah iz javnih sredstev do 2023	Zaključeno	2 (GOŠO 4 in 5)	27.824.202,20
3	Sofinanciranje gradnje odprtih širokopasovnih omrežij na belih lisah iz javnih sredstev 2024-2025	Da	1 (GOŠO 6)	30.000.000,00
4	Sofinanciranje gradnje odprtih širokopasovnih omrežij na belih lisah iz javnih sredstev 2025-2027	Ne	/	/

Projekt Sooblikovanje digitalnih politik v Sloveniji 2 (CODIS 2)

Table: Inštitut za elektronsko participacijo • Source: Vir: Inštitut za elektronsko participacijo • Created with Datawrapper

1.7 PRIPOROČILA EVROPSKE KOMISIJE NA PODROČJU DIGITALNE INFRASTRUKTURE

Skoraj vsi ukrepi Slovenije na področju gigabitne povezljivosti so osredotočeni na področja belih lis, s katerimi država naslavlja že dlje časa prisoten problem digitalne povezljivosti na podeželju. Evropska komisija opozarja, da **velik del sredstev za financiranje projektov gigabitne povezljivosti izhaja iz obdobja 2014-2020**, ki je že zaključeno. Prav tako so v nacionalnem strateškem načrtu **predvidene precejšnje zasebne naložbe**, ki v tolikšnem obsegu niso prisotne pri nobenem drugem cilju nacionalnega načrta in prispevajo k približno polovici proračuna za ukrepe gigabitne povezljivosti. Cilj teh zasebnih naložb je prispevati k javnemu sofinanciranju gradnje širokopasovnih omrežij s hitrostjo vsaj 100 Mb/s na območjih belih lis (Poročilo EK, str. 10).

V luči navedenega Evropska komisija ne podaja zaključne ugotovitve ali so načrtovani ukrepi Slovenije zadostni za odpravo dolgotrajnih in deloma strukturno pogojenih (s topografijo Slovenije) povezanih izzivov gigabitne povezljivosti na podeželju (Poročilo EK, str. 10).

2 SKLADNOST UKREPOV NA PODROČJU DIGITALNE INFRASTRUKTURE S SMERNICAMI DIGITALNE PREOBRAZBE ECAS

Skupina za digitalno preobrazbo pri Konvenciji civilne družbe, ki jo je vodila evropska mreža ECAS⁵, je pripravila smernice za digitalno preobrazbo EU⁶. Smernice se med drugimi nanašajo tudi na področje digitalne infrastrukture. V nadaljevanju je na podlagi pregleda vsebinskega ujemanja podana ocena skladnosti med ukrepi v Nacionalnem strateškem načrtu, ki se nanašajo na doseganje cilja pokritosti vseh končnih uporabnikov (vključno z gospodinjsvi) na fiksni lokaciji z gigabitnim omrežjem 100 Mb/s in smernicami evropske civilne družbe v povezavi z digitalno infrastrukturo in so relevantne v slovenskem nacionalnem kontekstu.

Tabela št. 4: Vsebinsko ujemanja med smernicami evropske civilne družbe za področje digitalne infrastrukture in ukrepi v Nacionalnem strateškem načrtu, ki se nanašajo na doseganje cilja pokritosti vseh končnih uporabnikov na fiksni lokaciji z gigabitnim omrežjem 100 Mb/s (ujemanje ukrepa vsaj z eno smernico).

Ukrep	Smernica
Načrt razvoja gigabitne infrastrukture do leta 2030 z Dodatkom k načrtu	Vzpostavitev javne digitalne infrastrukture in zagotovitev njene finančne vzdržnosti Kakovostna internetna povezljivost bi morala biti javna dobrina. Brezplačna internetna povezljivost in naprave bi morale biti na voljo za uporabo v javnih prostorih.
Sofinanciranje gradnje odprtih širokopasovnih omrežij na belih lisah iz javnih sredstev do 2023	Vzpostavitev javne digitalne infrastrukture in zagotovitev njene finančne vzdržnosti
Sofinanciranje gradnje odprtih širokopasovnih omrežij na belih lisah iz javnih sredstev 2024-2025	Vzpostavitev javne digitalne infrastrukture in zagotovitev njene finančne vzdržnosti
Sofinanciranje gradnje odprtih širokopasovnih omrežij na belih lisah iz javnih sredstev 2025-2027	Vzpostavitev javne digitalne infrastrukture in zagotovitev njene finančne vzdržnosti

Pregled vsebinskega ujemanja ukrepov v Nacionalnem strateškem načrtu, ki se nanašajo na doseganje cilja pokritosti vseh končnih uporabnikov (vključno z gospodinjsvi) na fiksni lokaciji z gigabitnim omrežjem 100 Mb/s in smernicami evropske civilne družbe za področje digitalne infrastrukture kaže, da ukrepi izpolnjujejo smernice, ki so relevantne za slovenski nacionalni kontekst.

Ukrepi na področju digitalne infrastrukture države Slovenije naslavljajo predvsem **digitalno povezljivost**, ne pa tudi **cenovno dostopnost** širokopasovnega interneta za socialno šibke družbene skupine (op.a).

5 Vir: The European Citizen Action Service <https://ecas.org/>

6 Vir: <https://ecas.org/wp-content/uploads/2024/09/ECAS-Digital-Inclusion-Guidelines-241114-Full.pdf>.